

**MÜƏLLİMİN ÖZÜNÜTƏHSİLİ
САМООБРАЗОВАНИЕ УЧИТЕЛЯ
THE TEACHER' SELF-EDUCATION**

UOT 37.0

Akif Nurağa oğlu Abbasov

*Azərbaycan Respublikasının Təhsil İnstitutunun elmi katibi
pedaqogika elmləri doktoru, professor, Əməkdar müəllim
<https://orcid.org/0000-0002-9210-7141>*

ÇAĞDAŞ POEZİYAMIZIN SAYILIB-SEÇİLƏN NÜMAYƏNDƏSİ

Акиф Нурага оглу Аббасов

*ученый секретарь Института Образования Азербайджанской Республики.
доктор педагогических наук, профессор, Заслуженный учитель*

ИЗБРАННЫЙ ПРЕДСТАВИТЕЛЬ НАШЕЙ СОВРЕМЕННОЙ ПОЭЗИИ

Akif Nuragha Abbasov

*scientific secretary of the Institute of Education of the Republic of Azerbaijan,
doctor of pedagogical sciences, professor, Honored teacher*

THE ELECTED REPRESENTATIVE OF OUR MODERN POETRY

Xülasə. Mahirə Nağı qızı Hüseynova Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin beynəlxalq əlaqələr üzrə prorektorudur. O, filologiya elmləri doktoru, professor, Prezident təqaüdçüsüdür. Filologiya elmləri sahəsində səriştəli tədqiqatçıdır. Lakin məqalədə Mahirə xanımın prorektoru olduğu universitetin beynəlxalq əlaqələrindən və onun elmi fəaliyyətindən danışılır. Mahirə Hüseynovanın şeirləri diqqət mərkəzinə gətirilir. Onun şeirləri Vətənə, ölkəmizin müstəqilliyi, ərazi bütövlüyü, azadlığı uğrunda mübarizəyə, oğul və qızlarımızın qəhrəmanlığına, şəhidlərimizə, anaya həsr edilmişdir. Erməni işğalçılarına qarşı mübarizə və müharibə qələbəmizlə bitmiş, torpaqlarımız işğaldan azad olmuşdur. Mahirə Nağıqızının şeirlərinin bir qisminə 44 günlük Vətən müharibəsinin uğurlarından, erməni ordusunun məhvindən danışılır.

Açar sözlər: *səriştəli tədqiqatçı, Mahirə Nağıqızının poeziya dünyası, şair, şeir, müxtəlif məzmunlu şeirlər, Vətənə həsr olunmuş şeirlər*

Резюме. Махира Нагы гызы Гусейнова – проректор по международным связям Азербайджанского Государственного Педагогического Университета. Доктор филологических наук, профессор, президентский стипендиат. Она компетентный исследователь в области филологических наук. Однако в статье не повествуется о международных связях и научной деятельности университета, где Махира ханум является проректором. В центре внимания находятся стихи Махиры Гусейновой. Ее стихи посвящены Родине, борьбе за независимость, территориальную целостность и свободу нашей страны, подвигу наших сыновей и дочерей, нашим шехидам, матерям. Борьба и война против армянских захватчиков завершилась нашей победой, и родные земли были освобождены от оккупации. В некоторых стихотворениях Махиры Нагы гызы рассказывается об успехах 44-дневной Отечественной войны и разгроме армянской армии.

Ключевые слова: компетентный исследователь, поэтический мир Махиры Нагыгызы, поэт, стих, стихи различного содержания, стихи, посвященные Родине

Summary. Mahira Naghi Huseynova – vice-rector for international relations of the Azerbaijan State Pedagogical University. She is doctor of philology, professor, presidential scholarship, a competent researcher in the field of philological sciences. However, the article does not tell about international relations and scientific activities of the university, where Mahira khanum is the vice-rector. The focus is on the poems of Mahira Huseynova. Her poems are dedicated to the Motherland, the struggle for independence, territorial integrity and freedom of our country, the feat of our sons and daughters, our martyrs, mothers. The struggle and war against the armenian invaders ended with our victory, and our native lands were liberated from occupation. Some poems by Mahira Huseynova tell about the successes of the 44-day Patriotic War and the defeat of the armenian army.

Key words: competent researcher, poetic world of Mahira Nagygyzy, poet, verse, poems of various content, poems dedicated to the Motherland

Söhbət filologiya elmləri doktoru, professor Mahirə Nağıqızından gədir.

Mahirə xanım Azərbaycan Dövlət Pedagoji Universitetinin beynəlxalq əlaqələr üzrə prorektorudur, Prezident təqaüdcüsüdür. Filologiya elmləri sahəsində səriştəli tədqiqatçıdır. Fəlsəfə doktoru proqramı üzrə elmi dərəcə almaq üçün “Həsən Mirzəyevin yaradıcılığında filologiya məsələləri” mövzusunda (2012); elmlər doktoru elmi dərəcə almaq üçün isə “XIX-XX əsr Qərbi Azərbaycan aşığı və el sairələrinin yaradıcılığının dil və üslub xüsusiyyətləri (Dərəcəyə malik üzrə)” mövzusunda (2017) dissertasiyalar müdafiə etmişdir.

Mahirə Nağıqızı tanınmış alim olmaqla yanaşı istedadlı şairdir, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvüdür. Güzəl şeirləri vardır. Qələmindən neçə-neçə şeir kitabı çıxmışdır. Diqqət yetirək: “Mənim anam” (2006), “Su at dalımca, ana” (2006), “Ana sevgisindən doğan nəğmələr” (2008), “Yaşadacaq anam məni” (2009), “Ana kəndim Xalxalım” (2010), “Ömrün çıraqdır sənin” (2010), Sözün hikməti” (2012), “Analı dünyam” (2015), “Haqqa çağırən səs” (2015), “Dilimiz – varlığımızdır” (2021), “Salam Olsun (vətənpərvərlik şeirləri)” (2021) və s.

Azərbaycan bəstəkarları tərəfindən Mahirə xanımın sözlərinə 30-dan artıq mahnı bəstələnmiş, aşıqların ifasında 70 mahnı səslənmişdir. Bəzi mahnıları diqqətə çatdırmaq: Sevinc Mansurovanın bəstəsində “Azərbaycan” və “Layla çal, yatım, ana; (hər iki mahnını Gülistan Əliyeva ifa edir), “Ata Heydər, oğul İlham”, Arif Səlimovun bəstəsində “Ay ana”, “Ana”, “Balam” (mahnıların ifası: Gülyanaq Məmmədova); Tahir Mahiroğlunun bəstəsində “Ata” (ifa: Eldəniz Məmmədov); Tahir Əkbərin bəstəsində “Qısqanıram (ifa: Bəyimxanım Vəliyeva) və s.

Mahirə Nağıqızının şeirləri mövzu müxtəlifliyi, mövzu rəğarəngliyi, məzmun dolğunluğu baxımdan diqqəti cəlb edir. İlk növbədə qeyd etməliyik ki, o, vətənpərvər şairdir. Əsərlərində milli ruhun təbliği, milli özünüdərkə xidmət özünəməxsus yer tutur. Vətən sevgisini, onun bütövlüyünü, toxunulmazlığını, müstəqilliyini, azadlığını dönə-dönə vurğulayaraq doğma yurdu vəsf edir. Torpaqlarımızın işğal altında olduğundan yana-yana danışır, lakin inanır ki, gətez tutulmuş ərazilərimizə sahib olacağıq. Erməni faşist işğalçılarına qarşı sonsuz nifrətlə mübarizəmizdən, müharibəmizdən söz açır, erməni ordusunu 44 gün ərzində darmadağın etməyimi-

zi, zabit və əsgərlərimizin fədakarlığını, şəhidlərimizin, qazilərimizin böyük hünərini parlaq boyalarla işıqlandırılır. “Salam olsun” şeirini yada salaq:

Rəzil oldu bizi qüvvə saymayanlar,
Qanda batdı qan içməkdən doymayanlar.
Bu milləti yxılmağa qoymayanlar,
Dünyada hər anınıza salam olsun!

Bu tarixi qələbədə Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rolu xüsusi vurğulanır, Vətən müharibəsində ölkəmizə dəstək duran Rəcəb Tayyib Ərdoğan böyük məhəbbətlə yad edilir:

Adı qalar zaman-zaman Sər doğanın,
İzi qalmaz hər olanın, hər doğanın.
İlham, sənin, Rəcəb Təyyub Ərdoğanın,
Həmişə var canınıza salam olsun!

Əldə silah, fədakarlıqla, hünərlə döyüşənlər, Vətənin azadlığı, ərazi bütövlüyü, müstəqilliyi uğrunda müharibə meydanında həlak olanlar da unudulmur:

Şəhidlərim, haqqınız var çiynimizdə,
Kəfən geydik, qalacaqdır əynimizdə,
Çıxmayacaq, yaşayacaq eynimizdə,
Tökülən al qanınıza salam olsun!

Azərbaycanımız yüz illər, min illər ərzində Vətənimizin müstəqilliyi, azadlığı uğrunda yüz minlərlə oğlunu, qızını itirmişdir. İkinci dünya müharibəsində cəbhəyə 600 mindən çox azərbaycanlı yola düşmüş, onların yarısı geri qayıtmamış, həlak olmuşdur. Birinci və ikinci Qarabağ müharibələrində nə qədər şəhid vermişik. Bir də 20 yanvar şəhidləri vardır. SSRİ rəhbərliyi öz vətəndaşlarının üzərinə tanklar yeritmiş, dinc sakinləri avtomat güllələrinə tuş etmişdir. Söhbət 1990-cı il yanvar qırğınından gedir. Mahirə xanımın “Şəhidlər” şeiri sovet ordusunun xalqımıza tutduğu divanı yada salır:

Doğulub düşməyə daş atmaq üçün,
Ürəyi qorxudan boşaltmaq üçün.
Ölrlər vətəni yaşatmaq üçün,
Hər qəlbə bir qala tikər şəhidlər.

Vətən Mahirə xanımın ən çox sevdiyi və yüksək dəyər verdiyi mövzulardandır. Əslində burada bir qəribəlik də yoxdur. Bütün şairlər ilk növbədə ana adlandırdığımız Vətəni tərənnüm edən şeir yazmışlar. Biz hamımız Vətəni, doğma diyarı sevirik. Bunu hərəmiş fərqli şəkildə mənalandırırıq. Birimiz şeirlərlə, digəri nəsr əsəri ilə, başqası memarlıq işi ilə, kimisi onun

müdafiəsinə atılmaqla, qeyriləri Azərbaycanı dünya miqyasında tanıtmqla. Mahirə Nağızı da həm özünün Vətənə məhəbbəti, həm də “Qar havası var” və başqa şeirləri ilə öz mövqeyini bildirir. Diqqət yetirək:

Haraya getsəm də, Vətən, ay Vətən,
Könlümdə ruhunun var, havası var.
Ayrılıqdı bilməm, xiffətdi - bilməm,
Sənsiz hər tərəfdə qar havası var.

Köksündə dondurmaz ayazı qışın
İstisi bəsimdi bircə qarışın.

Qürbətdə küləyin, yağın yağışın,
Səsinde bir ahu-zar havası var.

Mahirə xanım məxsusi Azərbaycanımıza da şeirlər qoşmuşdur. “Azərbaycan” şeiri səmimiyyəti ilə diqqəti cəlb edir:

Azərbaycan
qayalarından uca,
Yaşımdan da cavan,
Dünyadan qoca
Azərbaycan.

Mahirə xanım anadır. Ananın insan həyatında nə demək olduğunu çox gözəl bilir və ailədə analıq vəzifələrini uğurla, yüksək səviyyədə yerinə yetirir. Şeirlərinin bir çoxunu analara, xüsusən özünün dünyalar qədər bağlandığı sevimli anasına həsr etmişdir.

Mahirə xanım 2020-ci ildə işıq üzü görmüş “Onun daş nağılı” (411 səh.) kitabına ana ilə bağlı üç şeir daxil etmişdir. Qəribə burasıdır ki, hər üç şeirini “Anama” adlandırmışdır. Əslində burada qəribəlik də yoxdur. Bu şeirlər şairin anaya, anasına böyük, dərin məhəbbətinin timsalı kimi meydana gəlmişdir.

Şairin anaya həsr etdiyi şeirlər arasında “Saçların balladası” şeri səmimiyyəti, təbiiliyi ilə diqqəti cəlb edir. Mahirə xanım ana qayğısının, ana nəvazişinin, ana sevgisinin hamımıza tanış olan aşağıdakı notları ilə bir daha bizi tanış edir:

Hər dəfə başımı dizinin üstə -
Çəkərdi, saçımı oxşardı anam.

Bir onu, bir də ki, qulac saçıma
Dəyən nəfəsini unudammıram.

“Anama” adlanan digər şeirdə ana nikbin əhval-ruhiyyədədir. Həmişə belə olub, onu heç kim bu həyatdan gileyli görməyib:

Bir nəfər görmədi, səni bir nəfər,
Həyatdan gileyli, bəxtdən narazı.

Analar zəhmətə qatlaşan olurlar. Evin bütün ağırlıqları onların üzərinə düşür. Evdə görüşləri iş-güc çoxdur. Şeir qəhrəmanı da hər şeyi çatdırır. Buna səhər ertə yuxudan oyanmaq, işə başlamaqla, özü də kiminsə şirin yuxusuna haram qatmamaqla nail olur:

Yadımdan çıxmaz ki, hər səhər erkən,
Elə gəzinərdin evdə yavaşdan.
Nə cür çatdırırdın, deyə bilmərəm,
O boyda işləri durub o başdan...

Şair çox düşünüb-daşınır, dağı Arana,
Aranı dağa aparır. Fəqət dünyada anadan qiymətli heç nə tapa bilmir. Bunu yəqin etdikdən sonra qələmə sarılır:

Ay ana, bilirəm bu kainatda,
Qiyətli nə varsa oyun-oyuncaq.
Hər şeyin qiyməti olur həyatda,
Sənin qiymətini tapmadım ancaq.

Qadınları, anaları qorumaq lazımdır. Ana böyük qüvvə, müqəddəs varlıq, evin dirəyi, övladın gözünün bəbəyidir. Uşaqların həyatında hər iki valideyn əhəmiyyətlidir. Fəqət ananın xüsusi rolu vardır. Təsadüfi deyilməyib ki, "Uşaq atadan yox, anadan yetim qalar". Hətta ana, qadın həyatdan köçəndə kişilərin özləri yetim qalırlar. Musa Yaqub demişkən: "Qadınsız yaşamaq, ürəyinin dərini həyat yoldaşıyla bölüşə bilməmək əzabdır!"

Mahirə xanım şeirlərinin birində ananın fikir çəkdiyini, narahat olduğunu, hətta göz yaş tökdüyünü görüb qayğılanır. Bu onu varından yox edir. Anaya təsəlli verməyə, onun dərini, kədərini yüngülləşdirməyə çalışır:

Yenə qəlbim göynətməsin qəlbini,
Ağ saçını suya sərrib ağlama.
Kim böləcək bölünməyən dərini,
Fəqan çəkib qərib-qərib ağlama.

İstəyir ki, ana özünü ələ alsın, qayğılanmasın, göz yaş tökməsin. Axı göz yaş təsəlli ola bilər, dərini, kədərini bir azca, azacıq yüngülləşdirə bilər, fəqət "bölünməyən dərini heç kim bölə bilməyəcək" ("Kim böləcək bölünməyən dərini"). Əbədi heç nə olmur, gələn – gedir, dolan – boşalır, olan – olmur. Hər şey də, şeirdə deyildiyi kimi, "gəldi-gedərdir". Diqqət yetirək:

Ah eləmə, ahu-zarın hədərdi,
Bu dünyada hər şey gəldi-gedərdi,
Göz yaşımnan göyertmişəm bu dərini,
Təsəlli ver, durub-durub ağlama.

Mahirə Nağıqızının qadına, anaya xüsusi dəyər verməsi təbiidir. Professor T. Novruzovun aşağıdakı fikrini mən də təsdiqləyirəm: "Mahirə Nağıqızının poeziyasının baş obrazı ANADIR".

Mahirə xanımın bədii yaradıcılığının bir istiqamətini də Azərbaycanımızın adlı-sanlı insanların, məşhur elm adamlarına ünvanlanmış şeirləri təşkil edir. Bu baxımdan professor Həsən Mirzəyəvə həsr etdiyi şeir səciyyəvidir:

El oğluydu, el adamı, - dedilər,
Tək qoymayıb bir adamı, - dedilər.
Ata, qardaş, əmi, dayı, - dedilər,
Dağda, düzdə Həsən Mirzə yaşayır.

Şeirdən görüldüyü kimi, Həsən Mirzəyev təkcə adlı-sanlı alim, millət vəkili olmaqla öz fəaliyyətini məhdudlaşdırmayıb, el oğlu, el adamı olub, camaatın xeyrinə, şərinə yarayıb. Belələri həyatda həqiqi şəxsiyyət statusu alırlar.

Məhəbbət əbədi ehtiyacdır. Nazim Hikmətin dediyi kimi, "İnsanın ən böyük kəşfi məhəbbətdir". Elə şair tapılmaz ki, eşq, sevgi, məhəbbətə aid şeirləri olmasın. Hətta bəzi məşhurlar məhəbbət şeirləri ilə yaradıcılığa başlamışlar. Bu mənada Mahirə xanımın şeirlərini arayıb-axtardım, görüm ki, onun məhəbbətə aid hansı şeiri var. Tapdım. Yalnız birini – "Sənsiz" şeirini diqqət mərkəzinə gətirmək istəyirəm. Onun da bir bəndini:

Bu səhra dünyamın yuxularının,
Hər gecə gəzdiyi ormanı sənsən.
Yaralı qəlbimin, xəstə canımın,
Yeganə davası, dərmanı sənsən.
Eşq ilə dikələn dər – sarayıymış,
Başqa cür deyilən hay-harayımı.
Sənsiz yaşadığım gün – haramıymış,
Ömrümün-günümün hər anı sənsən.

Mahirə xanımdan ötrü məhəbbət ümididir, imandır, inam və nəhayət, həyatdır. Eşqə mübtəla olan şəxs əxlaqını saflaşdırır, mənəviyyatını zənginləşdirir, pak, kindən-küdurətdən azad olur.

"Sənsiz" şeirindən görüldüyü kimi, şair eşqi "yaralı qəlbini, xəstə canın davası-dərmanı" adlandırır. Aşiqi "ömrümün-günümün hər anı" hesab edir. Uğurlu bənzətmələrdir.

Mahirə xanımın şeirləri arasında bir şeri ("Köhnədi") xüsusilə məni valeh etdi. Mənalandırma son dərəcə gözəldir. Yalnız iki bəndini nümunə gətirirəm:

Zaman gedər, zaman gələr,
Dünyanın çarxı köhnədi.
*Buluddan yağış ələlər,
Aparan arxı köhnədi.*

Danış, dərdin mənə gəlsin,
Təki sənün üzün gülsün.
*Taxda çıxan hardan bilsin,
Çıxdığı taxtı köhnədi.*

Münasibət bildirək: Yağış yağır. Hamının ürəyincədir ki, yağış olsun, əkin- biçin suvarıla bilsin. Suyu arx aparır, arx isə köhnədir, yağış suyunu ünvana çatdırma bilmir (“*Buluddan yağış ələlər, Aparan arxı köhnədi*”).

Həyatda hamı, hər bir şəxs bir vəzifə sahibi olmaq istəyir. Amma o vəzifəni necə yerinə yetirəcək? Tapşırılan işin öhdəsindən gələ biləcəkmi? Bir çoxlarının həsrətində olduğu vəzifə nə qədər arzuolunan, möhtəşəm olsa da, neçə-neçə insanı yola salıb. Odur ki, vəzifə alan şəxs düşünüb-daşınmalıdır: o, vəzifə taxtından dü-

şəndə necə düşəcək? (“Taxda çıxan hardan bilsin, Çıxdığı taxtı köhnədi”).

Qeyd etdiyimiz kimi, Mahirə Nağıqızının bədii yaradıcılığı əhatəlidir. Biz bu yaradıcılıqdan bəzi nümunələri diqqət mərkəzinə gətirə bildik. Təbii ki, bütün şeirlərinin üzərində dayanmaq mümkünsüzdür.

Bu yazını bitirərək bir daha vurğulayırıq: Mahirə Nağıqızı çağdaş poeziyamızın sayılıb-seçilən nümayəndələrindəndir! Qoy bundan sonra da belə olsun!

Mahirə xanımın şeirləri sevilə-sevilə oxunur! Şair sevilirsə, demək, o, əbədilik qazanıb.

Əbədilik qazanan şairlər var olsunlar!!! Mahirə xanıma uğurlar diləyirik!

Problemin aktuallığı. Söz ustalarının yaradıcılığı ilə tanışlıq və onların yaradıcılıqlarından faydalanmaq həmişə gündəmdə dayanır.

Problemin elmi yeniliyi. Məqalədə çağdaş poeziyamızın tanınmış nümayəndəsi Mahirə Nağıqızının yaradıcılığı diqqət mərkəzinə gətirilir.

Problemin praktik əhəmiyyəti. Məqalə gənc tədqiqatçılar üçün faydalı olacaqdır.

Ədəbiyyat:

1. Mahirə Nağıqızı. Şeirlər. <https://yazarlar.az/2022/08/27/mahir%C9%99-naqiqizi-seirl%C9%99r/>
2. Mahirə Nağı qızı: Özümü biləndən qədrini bildim... <http://zim.az/naxcivan/1981-mahr-naiqiqizi-zm-bilndn-qdrini-bildim.html>

Rəyçilər: *ped.elm.dok., prof. İ.H. Cəbraylov,*
ped.ü.fəls.dok. L.A. Məmmədli
Redaksiyaya daxil olub: 23.05.2023.